

Lausunto

05.04.2022

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

-

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Osaamiskeskusten asettamisessa tulee ottaa huomioon toiminnan pitkäjänteisyys. Suomalaisessa nuorisotyössä on tarvetta osaaville organisaatioille, joilla on mahdollisuus tarjota vakiintuneita palveluja pitkällä aikavälillä. Osa nykyisistä osaamiskeskuksista on toiminut jo edellisen nuorisolain aikana ns. palvelukeskuksena. Ottaen huomioon valtioneuvoston asetuksen 8 §:ssä säädetyt toimintakeskuksen laatuun ja laajuuteen liittyvät kriteerit, hakijalle on tosiasiasa etuna se, että osaamiskeskus on jo vakiintunut organisaatio. Tällöin vain valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman kauden pituuteen sidottu aikajänne luo turhaa epävarmuutta osaamiskeskusten toiminnan suunnittelulle.

Osaamiskeskusten haussa tulisi mahdollistaa myös se, että osaamiskeskus voi vastata laajasti valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteisiin, eikä toimintaa tarvitse rajata pelkästään ohjelman painopisteisiin.

Valtionavustushaun prosessia tulisi kehittää erityisesti liittyen läpinäkyvyyteen, koska osaamiskeskuksia ovat keskenään hyvin erilaisia organisaatioita. Hakuvaiheessa tulisi olla selvää, kuinka laajoja osaamiskeskuksia tarvitaan (esim. henkilöstön, budjetin ja yhteenliittymien kokoluokka).

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

-

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

-

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Helsingin kaupunki pitää Harrastamisen Suomen mallin säätämistä lailla kannatettavana. Harrastamisella on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Hyvä vapaa-aika on tärkeää identiteetin kehittymiselle ja elämän merkityksellisyydelle.

Mallin rahoitus valtionavustuksella on parempi ratkaisu kuin rahoituksen vieminen valtionosuuksiin kunnille. Valtionavustuksia myönnettäessä on varmistettava, että niissä huomioidaan avustusta hakevan kunnan lasten ja nuorten määrä, koska erityisesti suurissa kunnissa Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan kulut ovat suuremmat kuin pienemmissä kunnissa. On myös tärkeää, että palveluja voidaan jatkossakin ostaa erilaisilta toimijoilta.

Avustamisen kriteeriksi tulisi lisätä myös lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa. Suomen Harrastamisen mallin tarkoituksena on mahdollistaa harrastus kaikille lapsille ja nuorille. Mallin valmistelun taustalla on ollut lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksissa ja kouluterveyskyselyissä esiin nousut tulos, jonka mukaan noin kymmenen prosenttia lapsista ja nuorista ei harrasta mitään. Lakia säädettäessä tulee ottaa huomioon, että lapsia ja nuoria osallistuu harrastustoimintaan eri taustoista. Esimerkiksi Helsingissä harvemmalla ulkomaalaistaustaisella lapsella ja nuorella on jokin viikoittainen harrastus suomalaistaustaisiin verrattuna. Myös liikkuminen on polarisoitunut. Yhdenvertaisuuden huomioon ottaminen tarkoittaa sitä, että Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuutta tulee pyrkiä lisäämään juuri niiden lasten ja nuorten kohdalla, joilla on eniten vaikeuksia päästä harrastamaan.

Alueellinen eriytyminen tulee vastaan isoissa kaupungeissa kaikessa lasten ja nuorten toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa. Lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa kytkeytyvät merkittävästi tavoitteeseen vähentää yhteiskunnallista eriarvoistumiskehitystä, mikä ilmenee kunnissa myös alueellisina eroina.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnan saamaa valtionavustusta ei voida jakaa eteenpäin avustuksena. Valtionavustusten kanavoimista pienemmille toimijoille tulee selvittää ja tarvittaessa reagoida siihen kunnan tai valtion toimin.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

Helsingin kaupunki pitää luonnosta hallituksen esitykseksi nuorisolain muuttamiseksi sekä siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen muuttamista pääosin kannatettavana. Muutoksessa tehdään tarpeellisia päivityksiä liittyen valtionavustusta saavien toimijoiden toiminnan vaikuttavuuden arviointiin sekä avustamisen läpinäkyvyyteen. Erityisesti hyviä uudistuksia ovat painotus

vaikuttavuuden arviointiin sekä mahdollisuus poistaa lyhyemmässä ajassa valtiovastustusten piiristä toimijat, jotka eivät täytä nuorisolain kriteereitä. Samalla kun vaikuttavuuden arviointia kehitetään on tärkeää varmistaa arvioinnille läpinäkyvät kriteerit, jotta hakijoille on jatkossa selvää, miten toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan.

Nuorisoalan uusiutumista tulee edistää helpottamalla uusien toimijoiden pääsemistä valtiovastustusten piiriin. Nykytilanteessa valtiovastustusjärjestelmä suosii vakiintuneita toimijoita. On tärkeää ylläpitää myös kansalaisyhteiskunnan nuorisotyölle tuottamia tarpeellisia ja vakiintuneita palveluita, mutta nuorisoalan tulee pystyä uusiutumaan ajan mukana.

Nyfors Maria
Helsingin kaupunki